

PRIVREMENI IZVJEŠTAJ BROJ 1
26. avgust – 13. septembar 2010. godine

21.septembar 2010. godine

I. SAŽETAK

- Opći izbori su zakazani za 3. oktobar 2010. Svi birači biraju 42 zamjenika za Predstavnički dom BiH. Kako se Bosna i Hercegovina (BiH) sastoji od dva entiteta, birači iz Federacije (FBiH) će birati 98 zamjenika Predstavničkog doma FBiH i dva predstavnika (po jednog iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda) za tročlano BiH državno predsjedništvo i deset kantonalnih skupština. Birači iz Republike Srpske (RS) biraju 83 zamjenika Narodne skupštine RS-a i svog predstavnika (iz reda srpskog naroda) za državno predsjedništvo, jednog predsjednika RS-a i dva podpredsjednika RS-a. Izborna posmatračka misija OSCE/ODIHR-a (EOM) će dati opasku na izbore na kantonalnom nivou samo do mjere do koje oni utiču na ostale izborne utrke.
- Kako je određeno Ustavom BiH (Dejtonskim sporazumom), izbori će se provoditi po biračkom pravu koje je osnovano na restrikcijama prema etničkoj pripadnosti i prebivalištu. Iako je Evropski Sud za ljudska prava (ECHR) 22. decembra 2010. godine presudio da ovakve restrikcije nisu u skladu sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, prije ovih izbora nije postignut konsenzus za izmjenu i dopunu ustava.
- Izborni zakon je sveobuhvatan i uglavnom pruža jaku osnovu za provođenje demokratskih izbora. Od njegovog usvajanja 2001., najnedavnije je dopunjen i izmijenjen 2010. godine. Promjene uključuju skraćene rokove za izborne prigovore i odredba za glasanje izvan zemlje u diplomatskim predstavništvima.
- Centralna izborna komisija (CIK) je ovjerila 47 političkih partija, 11 koalicija i 13 nezavisnih kandidata koji će se takmičiti na dolazećim izborima. 3.900 kandidata će učestvovati na izborima na 562 odvojene liste (isključujući kantonalne izbore).
- Klima kampanje je po karakteru takmičarska ali je uglavnom mirna. Predstavnici političkih partija, nevladinih organizacija (NVO) i međunarodnih institucija izrazile su zabrinutosti o manjku transparentnosti u finansiranju kampanja, potencijalne zloupotrebe administrativnih resursa, navode o pristrasnost medija i moguće zloupotrebe tokom brojanja glasačkih listića.
- CIK i općinske izborne komisije aktivno se pripremaju za dan izbora u smislu zakonskih rokova. Postoje naznake da CIK uživa povjerenje među stranama koje su uključene u izborni proces. Za biračke odbore su imenovani kandidati koje su nominovali politički subjekti i oni prolaze obuku.
- Za razliku od prethodnih izbora, ne postoji organizovana mreža domaćih posmatrača nevladinih organizacija i ova vrsta posmatranja će biti limitirana; nadgledanje izbora ostaje velikim dijelom nadležnost predstavnika političkih partija.
- Javni mediji emitiraju programe o izborima uključujući i debate i pružaju kandidatima besplatno vrijeme za emitiranje kao što je zakonom propisano. Podaci preliminarni medijskog monitoringa koji vrši EOM OSCE/ODIHR-a ukazuju da vijesti ovih medija pružaju opsežno medijsko praćenje državnih dužnosnika koji su također kandidati.

II. UVOD

CIK je 5. maja objavio da će se opći izbori održati 3. oktobra 2010. Nakon poziva CIK-a, OSCE/ODIHR je 26. avgusta oformio Izbornu posmatračku misiju (EOM). Na čelu EOM OSCE/ODIHR-a je ambasador Daan Everts i ona se sastoji od glavnog tima koji ima 13 članova sa sjedištem u Sarajevu i 20 dugoročno angažiranih posmatrača stacioniranih u devet lokacija širom zemlje. EOM OSCE/ODIHR-a su odabrani iz 20 zemalja članica OSCE-a. OSCE/ODIHR je zatražio od zemalja članica da pošalje 300 kratkoročnih posmatrača koje će posmatrati glasanje, brojanje i kalkulacije na dan izbora.

OSCE/ODIHR je posmatrao osam izbornih procesa u BiH od 1996¹. godine. Opći izbori 2006. godine su ocijenjeni kao uglavnom u skladu sa međunarodnim standardima za demokratske izbore. Ipak, oni su obilježeni ustavom nametnutim etničkim restrikcijama na biračko pravo, oštrom nacionalističkom retorikom i proceduralnim nepravilnostima tokom brojanja.

III. PRAVNI OKVIR I IZBORNI SISTEM

Pravni okvir Bosne i Hercegovine je znatno složen i odražava jedinstveni ustavni poredak u zemlji. Ustav BiH predstavlja aneks Općeg okvirnog sporazuma za mir (Dejtonski sporazum) iz 1995. godine. Kao što je navedeno u uslovima Dejtonskog sporazuma, BiH je podijeljena na dva odvojena entiteta, Federaciju BiH (FBiH) i Republiku Srpsku (RS). Uz to, Brčko Distrikt funkcioniše kao decentralizirani sistem lokalne uprave. Tri „konstitutivna naroda“ se priznaju u odredbama ovog ustava (bošnjački, hrvatski i srpski). Ustav daje limitiranu ovlast državi BiH dok većinu ovlasti daje dvoma entitetima.

Dejtonski sporazum daje znatne moći međunarodnoj zajednici i uspostavio je Ured visokog predstavnika (OHR). Od 1997. godine, visokom predstavniku su date ovlasti da nametne odluke i smjeni dužnosnike.

Izborni zakon BiH je sveobuhvatan i uglavnom pruža jaku osnovu za provođenje demokratskih izbora. Od njegovog usvajanja 2001., zakon je doživio značajne promjene i najrecentnije dopune i izmjene su donesene 2010. godine. Najznačajnije promjene uključuju skraćene rokove za izborne prigovore² i odredba za glasanje izvan zemlje u diplomatskim predstavništvima³. Uz ostalu legislativu na državnom i entitetskom nivou koji također upravljaju izborima⁴, CIK je regulisala određene aspekte kroz interne akte, pravilnike, odluke, direktive i uputstva.

Sadašnji pravni okvir nastavlja da brižno podržava restrikcije na osnovu etničke pripadnosti za pasivno i aktivno biračko pravo. Građanima koji se ne izjašnjavaju kao Bošnjak, Hrvat ili Srbin je efektivno onemogućeno da se kandiduju za predsjedništvo BiH i RS-a. 22. decembra 2010. godine Evropski sud za ljudska prava (ECHR) je donio odluku naglašavajući da je nepodobnost na osnovu njihove etničke pripadnosti „nije u skladu sa općim principima Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.“⁵ ECHR se izričito pozvao na rezolucije Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope koja je pozivala BiH da izmjeni Ustav i izborni zakon prije oktobra 2010. godine⁶.

¹ OSCE/ODIHR izvještaji o prethodnim izborima su dostupni na: <http://www.osce.org/odihr-elections/14354.html>

² Izmjena iz 2010. godine je skratila vrijeme za podnošenje prigovora sa 48 na 24 sata tokom izbornog perioda.

³ Ranije su birači koji žive izvan BiH mogli glasati samo putem pošte. Ovaj sistem je zadržan.

⁴ Ovdje su uključeni Zakon o državljanstvu, Zakon o trajnom ili privremenom boravku građana, te Zakon o centralnom registru i razmjeni informacija. Uz njih, RS i Brčko Distrikt su usvojili vlastite izborne zakone.

⁵ Prigovor su uložila dva aplikanta iz reda romskog i jevrejskog naroda respektivno: “Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine”, 22. decembar 2009. , ECHR

⁶ Odluka Evropskog suda za ljudska prava, stav 21.

Predstavnički dom državnog parlamenta je osnovao radnu grupu za ovo pitanje u prvim mjesecima 2010. godine ali nisu mogli da skupe većinu potrebnu za izmjenu legislative do datog roka.

Aktivno i pasivno biračko pravo je također ograničeno po osnovu prebivališta. Birači iz RS-a mogu glasati samo za kandidata iz reda srpskog naroda, dok birači u FBiH mogu glasati samo za kandidata iz reda bošnjačkog ili hrvatskog naroda. Isto tako, kandidat iz reda srpskog naroda registriran u FBiH kao ni kandidata iz reda bošnjačkog ili hrvatskog naroda koji je registriran u RS ne mogu se kandidovati za predsjedništvo BiH.

IV. IZBORNI SISTEM

Šest različitih izbornih utrka će se održati tokom općih izbora 2010: birači iz FBiH će birati 28 od 42 zamjenika predstavničkog doma državnog parlamenta⁷, 98 zamjenika predstavničkog doma⁸ FBiH i dva člana tročlanog državnog predsjedništva (jedan Bošnjak i jedan Hrvat). Birači iz RS-a biraju 14 od 42 zamjenika BiH Predstavničkog doma⁹, 83 zamjenika Narodne skupštine RS-a, predsjednika RS-a i dva podpredsjednika (po jedan iz sva tri konstitutivna naroda). Iako će se u BiH održavati i kantonalni izbori, Izborna posmatračka misija OSCE/ODIHR-a će dati opasku na ove izbore samo do mjere do koje oni utiču na ostale izborne utrke.

28 zamjenika Predstavničkog doma parlamenta FBiH će se birati u pet višemandatnih izbornih jedinica, dok će 14 zamjenika predstavničkog doma BiH biti birani u tri višemandatne izborne jedinice, 98 zamjenika predstavničkog doma FBiH i 83 zamjenika NSRS-a se bira u 12 i 6 višemandatnih izbornih jedinica, respektivno, na osnovu proporcionalnog izbornog zastupanja.

V. IZBORNA UPRAVA

Općim izborima upravlja troslojna struktura koja se sastoji od CIK-a, 142 općinskih izbornih komisija, koje uključuju komisije za Banja Luku, Mostar i Brčko Distrikt, te 5.273 biračkih odbora.

Centralna izborna komisija je stalni organ sa sedam članova¹⁰ i mandatom u trajanju od sedam godina: po dva člana iz reda bošnjačkog, hrvatskog i srpskog naroda i jedan iz reda „ostalih“¹¹. Predsjedavajućeg biraju članovi CIK-a sa rotirajućim mandatom u trajanju od 21 mjesec. Iako su vlasti BiH odgovorne za izbornu upravu od 2006. godine, misija OSCE-a u BiH i OHR još uvijek imaju savjetodavne uloge u CIK-u.¹²

CIK se aktivno priprema za dan izbora. U skladu sa svojim širokim ovlastima, CIK je izdala brojne propise, koji su izdati i postavljeni na njihovoj web stranici. Odluke o prigovorima i tužbama se ne objavljuju i mogu se dostaviti samo uz zahtjev. Sjednice CIK-a su javne i općenito postoje naznake da CIK daje povratne informacije i uživa povjerenje strana koje su uključene u izborni proces.

Općinske izborne komisije su trajne strukture koje imenuju općinske vlasti na mandat u trajanju od sedam godina. Kod imenovanja, poštuje se raspodjela predstavnika prema etničkoj pripadnosti, u

⁷ Sedam od ovih su kompenzatorna mjesta raspodijeljena proporcionalnom zastupljenošću sa pragom od 3%

⁸ Predstavnički dom FBiH indirektno bira Predsjedništvo FBiH.

⁹ Uključujući 9 u 3 višičlane izborne jedinice kao 5 kompenzacijskih mjesta .

¹⁰ Članove CIK-a imenuje Komisija za odabir i nominaciju koja se sastoji od dva člana CIK-a koje imenuje Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće, tri člana su iz administrativne komisije Predstavničkog doma BiH i dva člana trenutačnog CIK-a.

¹¹ t.j. koji ne pripadaju redu bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog naroda.

¹² Savjetnici mogu učestvovati na sjednicama CIK-a, ali nemaju pravo glasa.

skladu sa posljednjim popisom stanovništva iz 1991. godine. Općinske izborne komisije koje su posjetili posmatrači Izborne posmatračke misije OSCE/ODIHR-a su, opće gledano, dobro organizovane uz angažovano iskusno osoblje. Posmatrači su većinom zadovoljni podrškom i obukom koje organizuje CIK. Međutim, nekoliko predsjedavajućih općinskih izbornih komisija je navelo da su neki interni akti CIK-a kasno usvojeni ili izmijenjeni, što je produžilo vrijeme njihove implementacije.

Općinske izborne komisije su imenovale članove biračkih odbora do 3. septembra 2010. Svi politički subjekti¹³ koji se takmiče u određenom biračkom okrugu imali su pravo da nominiraju jednog kandidata po općinskoj izbornoj komisiji. Nekoliko manjih političkih partija su imale pravo nominovati dovoljan broj kandidata za pozicije u biračkim odborima. U takvim slučajevima, općinske izborne komisije su postavile građane sa prethodnim iskustvom u izborima. Odvija se program obuke za osoblje biračkih odbora jer zakon nalaže da svi članovi biračkih odbora moraju proći obuku i biti ovjereni od Općinskih izbornih komisija.¹⁴

Neki od sagovornika iz Izborne posmatračke misije OSCE/ODIHR, među kojima su i predstavnici CIK i općinskih izbornih komisija primijetili su da postoji praksa zamjene pozicija na komisijama biračkih mjesta među različiti partijama, da bi se osiguralo prisustvo njihovih predstavnika na određenim biračkim mjestima. Ova praksa sa sobom nosi rizik razmjene pozicija u biračkim odborima koja može dovesti do političke neravnoteže i potencijalno pristrasno donošenje odluka.

Ove godine, IT infrastruktura CIK-a i općinskih izbornih komisija je potpuno osavremenjena uključujući i kalkulacije i prenos izbornih rezultata.

VI. REGISTRACIJA BIRAČA

CIK vodi Centralni birački spisak (CBS), na osnovu Sistema zaštite ličnih podataka građana (CIPS) Ministarstva civilnih poslova. Glasači automatski postaju dio Centralnog biračkog spiska kada se prijave za dobivanje lične karte, koja je obavezna za sve građane starije od 18 godina.

Glasači su mogli provjeriti svoje podatke u Centralnom biračkom spisku do 19. avgusta 2010. godine, kada je spisak zaključen. Za glasanje na izborima registrovano je ukupno 3.126.599 birača. Građani koji su se prijavili za izdavanje lične karte nakon zaključenja spiska moći se svoj glas dati putem nepotvrđenog glasačkog listića.¹⁵ Sagovornici iz Izborne posmatračke misije OSCE/ODIHR u uglavnom izrazili povjerenje u kvalitet Centralnog biračkog spiska. U urbanim sredinama, općinske izborne komisije su u nekim slučajevima imale problem sa raspoređivanjem glasača na biračka mjesta, zbog promjene sistema adresa ili duplih imena ulica.¹⁶

Birači koji žele da glasaju izvan zemlje, uključujući i izbjeglice, su se morali registrovati kod CIK-a do 19. jula 2010. Prvi put prijavilo se ukupno 1.067 birača¹⁷ da daju svoje glasačke listiće u BiH ambasadama ili konzularnim odjelima dok je dodatnih 36.649 birača registrovano da glasa izvan

¹³ Ovaj pojam uključuje političke subjekte, koalicije, nezavisne kandidate i liste nezavisnih kandidata.

¹⁴ Član 2.19 Izbornog zakona

¹⁵ Nepotvrđeni glasački listići se predaju na posebnim glasačkim mjestima (po jedno za svaku općinu). Ti glasački listići se potom šalju na brojanje u Glavni centar za prebrojavanje u Sarajevu, nakon što se podaci o ovim biračima potvrde u Centralnom biračkom spisku.

¹⁶ Glasači koji imaju ličnu kartu kao potvrdu o prebivalištu, ali se ne nalaze na spisku glasača određenog biračkog mjesta će moći glasati putem nepotvrđenog glasačkog listića.

¹⁷ Biračko mjesto izvan zemlje se može uspostaviti ako najmanje 50 birača apliciraju da glasaju lično u tom okrugu. Ukoliko se ne postigne ovaj broj, glasači mogu glasati putem pošte. Biračka mjesta su postavljena u Beču, Oslu, Kopenhagenu, i u četiri grada u Njemačkoj.

zemlje putem glasačkih listića. Neki sagovornici uključujući i članove CIK-a su izrazili nezadovoljstvo sa aktivnom registracijom birača izvan zemlje, naglašavajući da je sistem pasivne registracije mogao povećati odziv birača u inostranstvu.

Interno raseljene osobe koji žive u BiH mogu da izaberu da glasaju na mjestu privremenog prebivališta, ili u svom biračkom okrugu u vrijeme popisa 1991. godine. Prema CIK-u, postoji 22.473 raseljenih lica registrovanih da glasaju prema svom mjestu prebivališta iz 1991. godine, ili u odsutnosti ili lično.

VII. REGISTRACIJA KANDIDATA

Kako bi bili ovjereni, politički subjekti moraju biti ili zastupljeni u predstavničkom domu ili podnijeti potpise podrške CIK-a (ova vrsta potpisa je za predsjedništvo BiH obavezna)¹⁸. Nakon procesa prigovora i žalbi, 47 političkih partija, 11 koalicija i 13 nezavisnih kandidata je ovjeren u procesu kojeg Izborna posmatračka misija OSCE/ODIHR smatra inkluzivnim¹⁹. Ukupno 3.900 kandidata će se takmičiti u općim izborima (isključujući kantone) na 562 odvojene kandidatske liste. Ovo uključuje 19 kandidata koji se kandiduju za predsjedništvo BiH (9 Bošnjaka, 7 Hrvata i 3 Srba). Jednoj političkoj partiji i dvoma nezavisnim kandidatima je odbijeno registrovanje zbog nepotpunih aplikacija i manjka potpisa podrške. CIK nije ovjerala 324 kandidata sa kandidatskih listi iz brojnih razloga, uključujući nepotpune aplikacije i neispunjavanje zakonskih uslova.²⁰

VIII. OKRUŽENJE KAMPANJE

U BiH, politički krajolik je fragmentiran i podijeljen po etničkim linijama. Prema tome, Savez Nezavisnih Socijaldemokrata (SNSD), Srpska Demokratska Stranka (SDS) i Partija Demokratskog Progres (PDP) se natječu za glasove birača Srba, dok se Stranka Demokratske Akcije (SDA) i Stranka za BiH (SBIH) uglavnom natječu za birače Bošnjake. Hrvatska politička scena nastavlja biti podijeljena između Hrvatskog Demokratskog Saveza BiH (HDZ BiH) i HDZ 1990. Socijaldemokratska partija (SDP) pokušava da privuče multietničko glasačko tijelo ali osnovu njihove podrške i dalje čine Bošnjaci. Pojavili su se neki novi politički subjekti i oni namjeravaju da dopru do biračkog tijela kroz principe multietničnosti sa fokusom na ekonomske i socijalne reforme. Nove političke partije su Demokratska Partija (DP), Nova Socijalistička Partija (NSP), Savez za Bolju Budućnost i Naša Stranka.

Iako je propagiranje počelo nekoliko mjeseci prije, ono se intenziviralo nakon početka zvanične kampanje 3. septembra. Kampanja je vidljiva širom zemlje, pogotovo u gradovima. Većina partija, koalicija i kandidata koriste tradicionalne načine propagiranja uključujući skupove, panoje i postere, dijeljenje letaka, promocije od vrata do vrata, kao i štampane i elektronske medije uključujući Internet. Nezaposlenost, navodna korupcija, reforme u zdravstvu i obrazovanju su glavna pitanja kampanje. Postavljaju se i pitanja ustavnih reformi koja u podlozi imaju etničke podjele.

Klima kampanje ima takmičarski duh ali je uglavnom mirna. Predstavnici političkih partija, nevladinih organizacija (NVO) i međunarodnih institucija izrazile su zabrinutosti o nedostatku

¹⁸ Da bi se kandidovali za predsjedništvo BiH potrebno je 3.000 potpisa. Politički subjekti koji nisu zastupljeni u BiH Predstavničkom domu moraju prikupiti 3.000 potpisa da bi se kandidovali za Predstavnički dom BiH, 2.000 za entitetski predstavnički dom (pola od iznosa za kandidovanje respektivno, za nezavisne kandidate).

¹⁹ Od ovih, tri koalicije, pet partija i šest nezavisnih kandidata se takmiči samo na kantonalnim izborima.

²⁰ Ovo uključuje pitanja kao što su neregistrovanje birača u izbornoj jedinici gdje se kandidat želi kandidovati. Za ovi nisu uloženi prigovori.

transparentnosti u finansiranju kampanja, potencijalnim zloupotrebama administrativnih resursa, navodima o pristrasnost medija i mogućim zloupotrebama tokom brojanja glasačkih listića

IX. MEDIJI

BiH medijski pejzaž je raznolik i složen, te uključuje nekih 200 licenciranih emitera i 100 štampanih medija. Postoje tri javna emitera (svaki sa televizijskom i radio stanicom), jedan koji operiše na državnom i dva koja operišu na entitetskom nivou. Uz to postoje i brojni emiteri na lokalnom nivou. TV je glavni medijski izvor političkih informacija. OBN i TV Pink BiH su privatni TV kanali sa najvećom teritorijalnom pokrivenošću; dnevne novine Dnevni Avaz imaju najveći tiraž od oko 50.000 primjeraka. Veliki broj sagovornika je izjavio da postoje jake veze između medija i članova političke elite koji mogu uticati na izdavačku nezavisnost.

Izborni zakon BiH nadopunjen regulativom CIK-a pruža sveobuhvatni pravni okvir za medijsku pokrivenost izbora.²¹ Emiteri se moraju držati principa balansa, pravednosti i nepristrasnosti. Javni emiteri subjektima koji se takmiče moraju ustupiti besplatno vrijeme za emitiranje promidžbe po jednakoj osnovi. Tokom kampanje politički subjekti mogu platiti termine za promidžbu.²²

Regulatorna Agencija za komunikacije (RAK) je odgovorna za regulisanje djelovanja emitera i da donosi konačne odluke o prigovorima vezanim za medije.²³ Do sada RAK nije bila uključena u monitoringu aktivnosti kampanje kod emitera kao ni u usaglašavanju kampanje sa zakonom. Prigovore na pokrivenost štampanih medija rješava BiH Vijeće za medije, samoregulatorno tijelo za štampane medije bez zakonskih moći i mehanizama provođenja.

Izborna misija OSCE/ODIHR-a vrši monitoring izvještavanja medija o izbornima i predizbornoj kampanji u udarnim terminima sedam TV stanica i u pet novina.²⁴ Od početka predizborne kampanje, izborni programi koji opisuju razvoj kampanje i razne debate dostupni su biračima pogotovo putem javnih emitera. Početni rezultati monitoringa javnih TV kanala pokazuju da vijesti daju opsežan prijenos državnih dužnosnika koji su također kandidati.

X. PRIGOVORI I ŽALBE

Prema Izbornom zakonu, prvostepene prigovore saslušava općinska izborna komisija ili CIK, u zavisnosti od njihove prirode. Na odluke CIK-a je moguća žalba koja se upućuje na Žalbeni odjel Suda BiH. Trenutno je uloženo 20 prigovora direktno CIK-u. Od ovoga je 12 navodno kršenje odredbi o plaćenju promidžbi. CIK je odbacila jedan jer je bio „bez osnova“ i zahtijevala dalje informacije o drugima. Još pet ih je bilo vezano za pravo glasanja u inostranstvu; CIK i Sud su ih sve odbacili jer su bili neosnovani. Tri su se ticali registracije liste kandidata: CIK je odbacila dvije²⁵ i poslao treću, koja se ticala broja pogrešne registraciju birača u podatke za glasanje izvan zemlje poštom, u Ured tužioca za dalju istragu. Nekih 20 prigovora je uloženo kod općinskih izbornih

²¹ Član 16 BiH Izbornog zakona i CIK-ov Pravilnik o predavljanju političkih subjekata u period od objavljivanja dana održavanja izbora do samog dana održavanja izbora (27. april 2010).

²² Sedmično najviše 30 minuta emitiranja u javnim medijima i 60 minuta emitiranja u privatnim medijima.

²³ RAK može da sankcioniše upozorenjem, novčanom kaznom, privremenom suspenzijom emitiranja i oduzimanjem dozvole.

²⁴ Od početka izborne kampanje 3. Septembra, Izborna posmatračka misija OSCE/ODIHR je pratila emitovanje u udarnim terminima na tri javna TV kanala, BHT1, FTV and TV RTRS kao i na četiri privatna kanala OBN, NTV Hayat Sarajevo, TV1 and BN. Novi program TV Pink BiH također se prate. Novine nad kojima se vrši monitoring su *Dnevni Avaz*, *Oslobodjenje*, *Nezavisne Novine*, *Dnevni List* i *Glas Srpske*.

²⁵ Prigovori vezani za stavljanje nadimaka na kandidatske liste.

komisija zbog nominacije u biračkim odborima. Sve osim jednog je odbijen. Od ovih odluka dva su podnesena CIK-u i provedene.

XI. UČEŠĆE ŽENA I NACIONALNIH MANJINA

Iako BiH Izborni zakon predviđa kvotu za zastupljenost polova na kandidatskim listama²⁶ žene su i dalje nedovoljno zastupljene u izabranim organima. U namjeri da se olakša situacija, grupa nevladinih organizacija²⁷ provodi kampanju širom zemlje kako bi podigli svijest i povećali učešće zemalja u izborima. Postoji 1.470 kandidata žena (37.7 procenata) koje se kandiduju na izborima koje posmatra Izborna posmatračka misija OSCE/ODIHR. Dvije se žene takmiče među 19 za predsjedništvo BiH, dok se jedna žene takmiči među 19 kandidata koji se natječu za predsjednika RS. Unutar izborne administracije, jedina žena je predsjedavajuća CIK-a. Žene zauzimaju 198 od 515 pozicija (38.45 procenata) u 142 općinske izborne komisije i predsjedaju na 42 njih.

Ustav razlikuje “konstitutivne narode” i “ostale”. Postoje 17 zvanično priznatih nacionalnih manjina u BiH.²⁸ Općenito, u izornoj kampanji do sada nije bilo retorike netolerancije. Neki sagovornici Izborne posmatračke misije OSCE/ODIHR su ipak izrazili zabrinutost o mogućem kupovanju glasova romskim zajednicama.

XII. DOMAĆI POSMATRAČI

Opće izbore će prvenstveno posmatrati posmatrači političkih partija. Broj posmatrača iz nevladinih organizacija će biti limitiran; nekih 20 organizacija je apliciralo za akreditovanje, NVO *Don* s najvećim brojem od 225 posmatrača. Konačni broj nepristrasnih posmatrača je 740, što je pet puta manje od općih izbora 2006. godine; naznake su daje to zbog finansiranja za ove vrste aktivnosti. Neki predstavnici smatraju da ovaj umanjen broj domaćih posmatrača može smanjiti transparentnost procesa.

XIII. AKTIVNOSTI IZBORNE POSMATRAČKE MISIJE OSCE/ODIHR

Izborna posmatračka misija OSCE/ODIHR otvorila je svoj ured u Sarajevu 26. augusta 2010. godine. Šef misije, ambasador Daan Everts, se susreo sa Ministarstvom vanjskih poslova i predsjedavajućom Centralne izborne komisije. Šef misije se također susreo sa OSCE Misijom u BiH, diplomatskim predstavništvima OSCE zemalja članica i međunarodnim organizacijama koje su aktvne u BiH. Izborna posmatračka misija OSCE/ODIHR je uspostavila kontakte sa Ministarstvom vanjskih poslova, CIK-om, političkim partijama i civilnim društvom. 20 dugoročno angažiranih posmatrača su održali sastanke sa stankama uključenim u izborni proces.

Parlamentarna skupština OSCE-a, Parlamentarna skupština Vijeća Evrope i Parlamentarna skupština Sjevernoatlanskog vojnog saveza planiraju da za ove izbore pošalju posmatračke delegacije. Trenutni predsjedavajući OSCE-a imenovao je gospodina Roberta Battellija da vodi misiju krakoročnih posmatrača.

Engleska verzija ovog izvještaja je jedini zvanični dokument. Nezvanični prevodi su dostupni na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku.

²⁶ Član 4.19 zahtijeva da otprilike na jednoj trećini svake partijske liste budu naizmjenično raspoređeni spolovi (jedna žena u prve dvije pozicije, dvije među prvih pet, tri među prvih osam, itd.).

²⁷ Nekih 13 nevladinih organizacija uključujući TPO fondaciju, Infohouse i Cure fondaciju.

²⁸ Državni zakon o zaštiti osoba pripadnika nacionalnih manjina navodi Albance, Crnogorce, Čehe, Talijane, Nijemce, Jevreje, Mađare, Poljake, Rome, Rumune, Ruse, Rusine, Slovake, Slovence i Ukrajinke.